

INTERVENCIONS DE JOSEP M. VALLÈS, DIPUTAT DE SOCIALISTES-CIUTADANS PEL CANVI I CONSELLER DE JUSTÍCIA EN EL DEBAT SOBRE EL PROJECTE D'ESTATUT (29/09/05).

Intervenció inicial sobre el títol III del Projecte d'Estatut

Començo agraint a la direcció del Grup que m'hagi proposat per intervenir en aquesta fase de la tramitació del projecte estatutari, com a diputat de Socialistes-Ciutadans pel Canvi. Ho interpreto com un recordatori de la feina que en la legislatura passada va fer la Comissió per a l'aprofundiment de l'autogovern. El seu resultat –al qual no se li augurava cap bon acabament– no té probablement la importància d'altres precedents històrics, solemnes que ahir s'esmentaven des d'aquesta tribuna. Però sí que crec que va ser una indicació, un senyal que havia arribat l'hora d'encarar la renovació del text bàsic del nostre autogovern. I això és el que estem fent en aquest moment, en aquest ple.

Quina és la posició del nostre Grup Socialistes-Ciutadans pel Canvi sobre el títol III del Projecte? La posició del nostre Grup és, com tots vostès saben, favorable a aquest títol. És una posició que parteix d'una premissa, que té un objectiu i que dibuixa un model.

La premissa. Una bona Administració de justícia és la infraestructura invisible, però indispensable, de tota societat que vulgui progressar socialment i econòmicament. Si aquesta infraestructura no funciona o funciona deficientment, el progrés social i econòmic d'una societat en quedarà molt perjudicat. Potser no serà visible aquest factor negatiu, però influirà de manera decisiva: sobre la cohesió social, sobre la tranquil·litat pública, sobre la seguretat econòmica.

Aquesta és la premissa que inspira la posició del nostre Grup quant a les previsions del Projecte d'Estatut en matèria d'Administració de justícia.

Amb quin objectiu? La finalitat de l'Estatut ha de ser la de facilitar que la societat catalana compti amb un servei públic de l'Administració de justícia que sigui eficient, diligent, accessible i intel·ligible.

- Eficient: és a dir, que compti amb els recursos necessaris, però que els utilitzi de manera adequada.
- Diligent: és a dir, que respongui amb rapidesa a situacions de conflicte que posen en risc o en qüestió els drets i els interessos dels seus ciutadans;
- Accessible: és a dir, que sigui d'accés fàcil, des del punt de vista territorial, però també, i sobretot, amb l'aplicació de les tecnologies de la informació i la comunicació;
- Intel·ligible: que parli un idioma intel·ligible per als ciutadans i ciutadanes. I quan dic idioma em refereixo certament a l'ús del català com a idioma ordinari de l'Administració de justícia, que el Consell d'Europa ha considerat fa pocs dies com a molt insuficient. Però també em refereixo a l'ús d'un llenguatge entenedor al ciutadà mitjà, sense obscuritats d'estil o de llenguatge, que semblen més pensades per mantenir un cert aire de misteri que no pas per fer-se entendre per la ciutadania d'un Estat democràtic de fet.

Així hauria de ser l'Administració de justícia a Catalunya. I avui –tot i la bona disposició i la dedicació de gran part del seu personal– no és l'Administració de justícia que tenim, perquè pateix de defectes estructurals, organitzatius, funcionals, que no donen el resultat desitjable que haurien de donar.

El nostre Grup dóna suport a aquest títol perquè posa les bases del model que ha de ser l'Administració de justícia en una societat del segle XXI. En una frase, una justícia gestionada des de la proximitat en la qual les decisions organitzatives de l'Administració de justícia –no les decisions que pren cada jutge en l'ordenació del procés i en el moment de sentenciar–, les decisions organitzatives són preses per o amb la intervenció de la Generalitat de Catalunya, que és directament responsable del rendiment d'aquest servei públic en el nostre territori, davant dels nostres ciutadans i ciutadanes.

Aquesta és la inspiració dels 14 articles del títol III, que regulen el paper del Tribunal Superior de Justícia, del Consell de la Justícia i de les seves funcions, els requisits de coneixement de la llengua i del dret propis de Catalunya, la gestió del personal de suport –llevat de la magistratura i de la fiscalia–, la gestió dels recursos econòmics que obté l'Estat en les actuacions judicials, la plenitud efectiva de l'aplicació de la clàusula subrogatòria, etc.

El títol compta amb el suport de quatre grups parlamentaris de la cambra, que l'han subscrit sense cap esmena. I d'això me'n congratulo pel que significa.

No m'estendré en l'anàlisi dels articles. Però vull dir que la regulació que en fa el Projecte d'Estatut no s'aparta de la constitucionalitat. S'aparta certament de les lleis orgàniques del poder judicial i d'altres lleis que regulen l'Administració de justícia. Però per això mateix es preveu en els articles del Projecte d'Estatut la remissió a la normativa aplicable en cada cas. Però no s'aparten del marc constitucional.

Que quedi clar que el que el nou Estatut encaixa dins de la Constitució, perquè respecta la unitat i la independència del poder judicial, que són principis inatacables en un Estat social i democràtic de dret. El que sí que fa el nou Estatut és activar el potencial constitucional que la Llei orgànica del poder judicial i que les seves successives reformes han anat laminant, escapçant i reduint.

Al Grup que tinc l'honor de representar li sembla que el model que el Projecte dibuixa supera les deficiències de la situació actual i sense posar en qüestió cap element constitucional.

Això sí, obliga el nostre grup i tots els grups que donen suport a aquest text a promoure activament les reformes de les lleis estatals sobre la matèria. Algunes d'aquestes iniciatives legislatives han iniciat ja el seu recorregut en l'àmbit estatal. Altres encara no l'han iniciat. Algunes han de sorgir d'aquest mateix Parlament. Jo voldria aprofitar aquesta intervenció per recordar que els grups que donem suport al Projecte d'Estatut i a aquest títol en particular hem

de tenir molt present aquesta circumstància. Sé que tots som perfectament conscients de les dificultats que trobarem per fer avançar aquestes reformes. I per fer-ho en el moment oportú, que pot ser força aviat.

Per això mateix i per la seva mateixa dificultat, ens tocarà des d'ara mateix, en paral·lel a la tramitació al Projecte d'Estatut, posar en marxa les iniciatives legislatives adequades, aquí a Catalunya o al Parlament de l'Estat, en forma de proposició de llei, o en forma d'esmenes a projectes de llei del Govern de l'Estat. No serà fàcil. Però serà indispensable per poder portar a la realitat el model d'Administració de justícia que inclou el Projecte d'Estatut. Per portar a la realitat aquella Administració de justícia eficient, diligent, accessible i intel·ligible que els ciutadans i les ciutadanes reclamen, perquè la necessiten per defensar els seus interessos i per protegir els seus drets, quan els senten amenaçats.

En conclusió. Fem nostre el text del dictamen, perquè és condició necessària – encara que no suficient – per dotar-nos d'aquella infraestructura invisible de la qual parlava en iniciar la meua intervenció, infraestructura necessària per assegurar la cohesió social i el progrés econòmic.

O si algú prefereix una metàfora menys material, per comptar amb una Administració de justícia que actuï eficientment com a sistema nerviós de l'Estat democràtic de dret. Un sistema nerviós que és capaç de registrar –de vegades per mecanismes dolorosos– els canvis de l'entorn i que és capaç de reaccionar amb diligència en defensa de l'organisme social. És a dir, en defensa dels drets dels ciutadans i ciutadanes del país, als quals la Constitució garanteix una tutela judicial efectiva.

Això és el que volem de l'Administració de justícia a Catalunya. I creiem que ho farà millor seguint el model de gestió i organització que preveu el Projecte d'Estatut. Un model plenament constitucional, extensible a qualsevol comunitat autònoma i que no trenca amb la unitat ni amb la independència de la funció jurisdiccional. Per això donem suport al Projecte d'Estatut dictaminat per la ponència.

Intervenció posterior a la presentació de les esmenes del Grup Popular

En nom del meu Grup, un breu torn per manifestar el rebuig a les esmenes del Grup Popular, l'únic grup que n'ha formulat i en manté vives. Per què el nostre rebuig?

Perquè no es pot afirmar que el text contradiu la Constitució. No ho abona la doctrina, ni la jurisprudència del Tribunal Constitucional. No ho abona el dictamen del Consell Consultiu, que feia una recomanació recollida en la nova redacció d'alguns dels articles, en els quals el Projecte es remet a la llei o a la normativa aplicable. Al contrari, el que fa el text és –com he dit abans– explorar el potencial incorporat en la mateixa Constitució i en l'Estatut de 1979, potencial que va ser reduït o esterilitzat per lleis posteriors.

I és constitucional perquè res del Projecte –en els termes actualment redactats– afecta la unitat i la independència del poder judicial. Perquè –s'ha de recordar– que els tribunals que resideixen a Catalunya, els seus jutges, magistrats i fiscals seguiran essent tots ells tribunals, jutges i fiscals de l'Estat, des del TSJ del passeig de Lluís Companys, fins al jutge de pau del municipi més petit de Catalunya.

Cal afirmar que no hi haurà –ens agradi o no– una justícia autonòmica diferent de la justícia estatal, com la que podria haver-hi en un estat federal, com la que hi ha en estats federals. La justícia seguirà essent justícia d'Estat, tot i que la seva gestió s'aproparà a la societat on s'imparteix.

Rebutgem les esmenes, en definitiva, perquè marquen una diferència clara entre el model d'Administració de justícia que creiem necessària i un altre model tradicional.

El model que defensem amb aquest títol fa compatible la independència dels jutges (estatals, ho recordo) en el moment de jutjar i una gestió eficient del servei públic i dels recursos que necessita.

Les esmenes, en canvi, són un impediment per abandonar el model tradicional que coneixem. Un model tradicional que, sota el pretext de la independència i la unitat del poder judicial, ha construït una organització i una burocràcia centralitzades, temptada per dinàmiques corporatives molt potents, que no és prou sensible a la diversitat de condicions i necessitats territorials, que està poc preparada i poc avesada a retre comptes dels recursos que utilitza. Un model que recela o resisteix tota innovació i que encara no ha interioritzat que les comunitats autònomes són Estat.

El resultat d'aquest model el tenim a la vista. Tot i la dedicació i la competència de molts dels seus professionals, el servei públic de l'Administració de justícia té una reputació de poca eficiència i de poca qualitat, quan es consulta l'opinió pública. En una recent enquesta del CIS –organisme estatal dependent de la Presidència del Govern–, l'Administració de justícia és la que rep la pitjor valoració entre 13 serveis públics.

Això és el que ens ha de preocupar als defensors de l'Estat i, molt especialment, ens preocupa als defensors de l'Estat de dret. Perquè una visió negativa del servei públic de l'Administració de justícia i del seu funcionament, per injustificada que sigui, constitueix una amenaça, constitueix un risc important per a la pròpia existència de la democràcia.

El que està en qüestió no és –com he repetit més d'un cop– la unitat o la independència del poder judicial, i molt menys, com alguns diuen fora de Catalunya la seguretat jurídica o la pròpia unitat –entesa com ells l'entenen– de l'Estat espanyol. El que està en joc és la capacitat de la nostra societat per tenir l'Administració de justícia que li convé a una democràcia avançada del segle XXI, avançada en la promoció dels drets i deures de tots els seus ciutadans i les seves ciutadanes.